

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

II міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

11 квітня 2017 року

**Харків
ХНПУ
2017**

7. Стандарти громадсько-активної школи: навчання впродовж усього життя: навчально-методичний посібник / Шиян Р.Б. Під заг. ред. Даниленко Л.І. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 66 с.
8. Сластенин В. А. Профессионально-педагогическая подготовка современного учителя / В. А. Сластенин // Педагогика. – 1991. – № 10. – С. 79 – 81.
9. Хавула Р. Психологічний аналіз ціннісних орієнтирів у юнацькому віці / Р. Хавула // Зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – 2012. – Вип. 1. – С. 231-237. – [Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2012_1_37].

УДК: 159.9: 124.2-124.5+159.98

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ВНЗ: ПСИХОТРЕНІНГ РОЗВИТКУ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ

С. Є. Сосніхіна, м. Харків

Тези присвячені актуальній проблемі психологічного супроводу студентів у межах навчально-виховного процесу педагогічного ВНЗ.. Розглянуто психологічні механізми реалізації ціннісно-смыслової сфери. Основна увага зосереджена на розвитку та корекції ціннісно-смыслової сфери сучасної студентської молоді. Запропоновано психотренінгове авторське заняття «Візуалізація мрій».

Ключові слова: психотренінг, ціннісно-смыслова сфера, система цінностей, цінності, візуалізація, студенти.

The article depicts the actual problem of students' psychological support in educational process of pedagogical universities. The psychological mechanisms of realization of value-sense sphere have been revealed. The development and correction of modern students' value-sense sphere have been focused on. The author's psycho-training class «Visualization of dreams» has been offered.

Key words: psycho-training, value-sense sphere, system of values, values, visualization, students.

Формування ціннісно-смыслових орієнтацій є довготривалим процесом і відбувається через призму особистісного усвідомлення життєвих пріоритетів та під впливом факторів соціального характеру.

Ціннісно-смыслова сфера реалізується допомогою різних психологічних механізмів: інтеріоризації, ідентифікації, інтерналізації [6].

Б. Ананьєв зазначає, що «формування особистості шляхом інтеріоризації – присвоєння продуктів суспільного досвіду і культури в процесі виховання і навчання – засвоєння певних позицій, ролей і функцій, сукупність яких характеризує її соціальну структуру. Всі сфери мотивації і цінностей детерміновані саме цим суспільним становленням особистості» [1, с. 248].

У трактуванні поняття «інтеріоризація» дотримуємося теорії діяльності О. Леонтьєва, який зазначає, що весь психічний розвиток людини соціально детермінований процесом засвоєння індивідом суспільного досвіду, накопиченого людством, знань і способів діяльності [3].

Засвоєння соціальних цінностей відбувається в процесі ідентифікації. В. Леонтьєв зазначає, що базовим компонентом механізму ідентифікації є

переживання значущих цінностей, і розвиток особистості відбувається через специфічне наслідувальне засвоєння особистісних смислів [4, с.80].

Складним механізмом прийняття та освоєння цінностей є інтерналізація. У психоаналітичній традиції інтерналізація трактується як процес, «за допомогою якого об'єкти зовнішнього світу постійно отримують психічне представництво, тобто за допомогою якого сприйняття перетворюються в образи та формують частину нашого психічного змісту і структуру» [5, с.60]. Це визначення схоже з визначенням ідентифікації. На наш погляд, інтерналізація – складніший процес, який передбачає свідоме і активне сприйняття навколишнього світу, а також активне відтворення прийнятих норм і цінностей у своїй діяльності. Крім того, інтерналізація передбачає прийняття на себе відповідальності, інтерпретацію значущих подій як результат своєї власної діяльності [2, с. 104].

Основний акцент у навчально-виховному процесі педагогічного ВНЗ, робиться на розвитку таких професійних компетенцій: індивідуальна та культурна духовність, педагогічні компетенції, автентичність, моральність, створення можливостей особистісного росту та самовдосконалення. Набуття необхідних для майбутнього педагога якостей відбувається шляхом розвитку емпатії, лабільності, комунікації, відповідальності, справедливості, гуманізму. Прояв цих особистісних характеристик базується на основі формування та розвитку у студентів ціннісно-смислової системи.

Основним засобом, що дозволяє включити вищезазначені психологічні механізми та фактори формування системи ціннісних орієнтацій особистості, в представленій моделі, є психотренінгові заняття. Представлена програма може бути включена у план роботи Психологічної служби педагогічних ВНЗ.

Мета та завдання психотренінгу: усвідомлення психологічних бар'єрів, що заважають особистісному росту; інтеріоризація, ідентифікація та інтерналізація цінностей; розширення границь внутрішньої свободи; візуалізація цінностей та особистісних смислів; посилення мотиваційної сфери.

Візуалізація мрій – досить відомий психотерапевтичний прийом, який користується популярністю у практиці психотерапевтів Європи.

Запропоновану методику психологічної практики можна проводити зі студентами у групах 10-15 чоловік. Для організації заходу необхідні додаткові матеріали: журнали, сторінки з каталогів, різноманітні картинки, наклейки, ножиці, клей, кольорові маркери або фломастери, чисті аркуші паперу.

Всі етапи психотренінгу виконуються студентами під керівництвом психолога. В кінці кожного кроку заняття проводиться обговорення результатів. Завершення тренінгу – рефлексія: кожен учасник розповідає про особистісні зміни, очікування та майбутні плани.

Початковий етап – у центр аркуша кожен учасник клеїть своє фото. Зверху зробиться надпис (лозунг) червоним маркером. Наприклад: «Зараз у моєму житті все добре, але буде ще краще». Далі, навколо фото розташовують по черзі сектори цінностей.

Розпочинають з першого сектора – сектора слави, успіху, визнання, влади. Над своїм фото у відповідному секторі спочатку відзначають картинкою те, що вже є у

житті і додають те, чого хотілося б досягти у даній сфері. Наприклад: кубок, грамоту, медаль і підписують відповідними словами. І додають картинку з бажанням до цієї сфери: диплом закінчення університету або пишуть побажання «Вивчити до наступного року англійську мову».

Другий сектор – сектор відносин з близькими. Учасники, що не мають особистісних відносин, клеять фото своєї родини та доповнюють картинками з журналів із зображенням весілля або подружньої пари.

Третій сектор – діти. Тут пишуть бажання мати дітей, радість за їх майбутні успіхи тощо.

Четвертий сектор зона – заповнення сектора відпочинку та мандрів. Фото морського вояжу, сільського будинку з відпочиваючими, готель на березі океану, парку відпочинку.

П'ятий сектор – сфера кар'єри та професійних досягнень. Містять фото своєї майбутньої професії, розписують робочий графік та заробітну плату.

Шостий сектор – зона навчання, знань та самореалізації. Описує різноманітні курси, які мріють закінчити студенти, але за якихось причин не мають змоги цього зробити.

Сьомий сектор присвячений здоров'ю та домашньому побуту.

Восьмий сектор – робота з сектором, що відповідає за гроші та матеріальний добробут. Готову роботу необхідно розташувати у місці з найвищими шансами на візуальний контакт.

Отже, заняття психотренінгу «Візуалізація мрій» – ефективний метод профілактики та розвитку ціннісно-сислової сфери студентської молоді. У перспективі подальших досліджень ми плануємо розширити комплекс занять у галузі психокорекції цінностей та особистісних смислів студентів.

Список використаних джерел

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / Б. Г. Ананьев. – СПб.: Питер, 2001. – 272 с.
2. Гудачек Я. Ценностная ориентация личности / Я. Гудачек // Психология личности в социалистическом обществе: активность и развитие личности. – М., 1989. – С. 102-109.
3. Леонтьев А. Н. Деятельность, сознание, личность / А. Н. Леонтьев. – М.: Политиздат, 1975. – 304 с.
4. Леонтьев В. Г. Мотивация и психологические механизмы ее формирования / В. Г. Леонтьев. – Новосибирск: Новосибирский полиграфкомбинат, 2002. – 264 с.
5. Райкрофт Ч. Критический словарь психоанализа / Ч. Райкрофт [Пер. с англ. под ред. С.М. Черкасова]. – СПб., 1995. – 288 с.
6. Серый А. В. Ценностно-смысловая сфера личности / А. В. Серый, М. С. Яницкий / Учебное пособие. – Кемерово: Кемеровский государственный университет, 1999. – 92 с.